

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLV. Depositum, ejusque leges, & depositariorum obligationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

senſu Prælati. Nec Prælatuſ ipſe Religioſuſ, aut quiviuſ adminiſtrator rerum alienarum, vel communium, extra uſuſ ſibi conſeſſoſ, abſque conſenſu Communitatiſ donare poteſt.

507 Similiter uxor, abſque mariti conſenſu, donationeſ, ſaltem notabileſ, facere non poteſt, niſi habeat bona paraphernalia, quæ ſunt bona ſuperaddita doti uxoriſ, quorum ipſa dominium, & adminiſtrationem habet, independenter à marito. Nec filii-familiaſ, abſque conſenſu patris, donationeſ facere poſſunt, niſi ex bonis caſtrenſibuſ, vel quaſi caſtrenſibuſ, ſiquæ habeant.

508 Non ſufficit ergo rei dominium, ut eam quiſ donare poſſit; ſed requiritur facultas eam alienandi, quam jurâ aliquando dominuſ auferunt. Exempli gratiâ, nemo omnia bona ſua, tam futura, quam præſentia, donatione inter vivos donare poteſt, niſi in piâ cauſa: eò quòd id contrariâ juruſ diſpoſitione prohibeatur, ne donator careat poteſtate teſtandi, vel hæredes inſtituendi. Hoc enim apud Juruſperitoſ habetur pro inconſuetudine. Dixi, niſi in piâ cauſa: quia donatio omnium bonorum, præſentium, & futurorum, facta Eccleſiæ, valida eſt. Fagnanuſ ad cap. in præſentia de probat. n. 6.

509 Nec marituſ (caſibuſ quibuſdam exceptiſ) validè donare poteſt uxori, donatione inter vivos, & irrevocabili, nec uxor marito. Quia facultas iſta eis adimitur L. cum hic ſtatut. ff. de donat. inter virum & mulierem, ne utique conjuges nimio erga invicem amore boniſ ſe expoſcant. Si tamen marituſ, vel uxor in donandi voluntate ad mortem uſque perſiſtant, donatio morte confirmatur. cap. donatio de donat. Si etiam uxor reciprocè donet marito, & marituſ uxori, donatio tenet. L. quod autem ff. de donat. inter vir. & uxor.

510 Dixi 2°. caſibuſ quibuſdam exceptiſ, ut ſi uxor donationem notabilem faciat marito, ut aſſequatur aliquam dignitatem, v. g. Conſiliarii.

511 Denique donationeſ à parentibuſ factæ filiis, nondum emancipatiſ, nullæ ſunt. L. cum de boniſ C. de donat. Valent tamen in certis caſibuſ. 1°. dum pater filio donat pro conſtitutione dotiſ. L. Pomponiuſ Philadelphuſ familiaſ herciſcundæ. 2°. dum pater mobilia donat filio proficiſcenti ad bellum. L. filiuſ-familiaſ C. familiaſ herciſcundæ. 3°. dum pater filio remittit uſum-fructum, quem habet in rebus ipſiuſ adventitiuſ. 4°. dum pater filio donat neceſſaria pro alimentuſ. S. Antoninuſ 3. p. tit. 10. c. 4. §. 4.

512 Donatio etiam inter vivos poteſt quandoque revocari, etiam poſt traditionem. Primo, ob cauſaſ n. 503. commemorataſ. Secundo, quando eſt inofficioſa, id eſt, facta contra officium paternæ pietatiſ erga filioſ, utique ſi proleſ ideò carere deberet portione legitimâ. L. 1. de inofficioſ. donat. Do-

Tom. II.

natariuſ tamen ante ſententiã Judicis, rem acceptam tunc reſtituere non tenetur: eò quòd illa juruſ diſpoſitio ſit in pœnam, quæ non debetur ante ſententiã.

Ante ſententiã tamen donatariuſ reſtituere tenetur bona ab alio ſibi donata in fraudem creditorum: quia taleſ donationeſ, juxta L. tituluſ ff. quæ in fraud. credit. reſcinduntur. Nec audiendi Leſſiuſ l. 2. c. 20. dub. 19. n. 168. & Molina to. 2. tr. 2. diſp. 328. p. 8. contrariuſ aſſerenteſ, hac ratione, quòd ipſiſ id non videatur eſſe contra charitatiſ ordinem, utpote non exigentem, ut quiſquam negligat ſuum commodum, etiamſi per accidens ſequatur alteri tantundem damni. Imò id exigat, nedum charitatiſ, ſed & juſtitiæ ordo, quòd locupletari non debet aliquiſ eum alteriuſ injuria, vel damno. Reg. 48. juruſ in 6. Nam hoc & natura docet, ſive cœcumenica iſta juruſ naturalis regula: Quod tibi non viſ fieri, alteri ne fecerit. Et juſ civile confirmat L. nam hoc natura ff. de condition. indebit. Eſtque hoc bona aliena, ſive proximo debita, indebitæ donationiſ pallio ſibi ſurripere. Et ideò alienationeſ à debitore in fraudem creditorum factæ, juxta L. tituluſ ff. quæ in fraudem creditorum, reſcinduntur.

Gloſſa denique in L. generaliter C. de revoc. donat. docet, donationem inter vivos revocari poſſe, ſi donatariuſ alere renuat donatorem ad inopiam redactum.

CAPUT XLV.

Depositum; ejuſque legeſ, & depositariuſ obligationeſ.

Depositum (& idem eſt de commodato & precario) aliquando accipiuntur pro re depoſita, commodata, vel precario data; aliquando pro contractu ipſo, ſive depoſitione, commodatione; & precarii conſeſſione. Depositum pro re L. depoſitum ff. depoſiti ſic definiuntur: depoſitum eſt quod cuſtodien- dum alicui datum eſt. Depositum verò pro contractu, eſt contractuſ, quo reſ, nullâ propoſitâ mercede, alteriuſ cuſtodiaſ committitur, eumque in finem traditur; ut deponenti, cum repoſcetur, fideliter reddatur. Dicitur 1°. nullâ propoſitâ mercede; quia hic contractuſ nullam naturâ ſuâ mercedem adjici poſtulat, etiamſi pactum de mercede dan- da depoſitario, ei adjici non repugnet. Sed tunc non eſt depoſitum purum, ſed mixtum cum alio contractu.

Dicitur 2°. traditur, quia contractuſ depoſiti, ſicut & commodati, & mutui, traditione perficitur. L. 1. ff. de obligat. & act.

Depoſiti lex eſt quòd depoſitariuſ, abſque deponentiſ conſenſu expreſſo vel tacito, rem depoſitam in uſuſ ſuoſ convertere non poſſit. Qui enim rem depoſitam, invito domino, ſciens prudentiſque in uſuſ ſuoſ converterit, etiam furti delicto ſuccedit. L. ſi depo-

FF

si C. depositi. Et L. qui furtum ff. de condic. furtiva. Si ergo usus fuerit veste apud se deposita, tenetur ad restitutionem pro rata valoris vestis, per usum illum diminuti. Nec dominus in dubio præsumendus est in usum illum consentire: cum sit in ipsius præjudicium.

§18 Si sacculum, vel argentum cistâ clausâ obferatum, apud se depositum quis habeat, ipsâ obseratione satis ostendit, se usum illius non concedere. Utens proinde reus est furti: utpote rem alienam contrectans invito domino. L. si sacculam ff. depositi, ubi dicitur, quod & depositi, & furti in eum actio competit deponenti.

§19 Lex altera depositi est, quod si res deposita apud depositarium pereat absque culpa ipsius, deponenti, utpote domino, pereat; si autem pereat culpâ magnâ depositarii, ad valorem restituendum tenetur. Ita S. Thomas q. 62. a. 6. quia depositarius non tenetur nisi de dolo & lata culpa. L. depositum §. quod autem ff. depositi.

§20 Ad cuius elucidationem, observandum 1°. culpam hîc aliter à Jurisconsultis, aliter à Theologis accipi: siquidem à Theologis culpa accipitur pro peccato; à Jurisperitis pro omissione alicujus diligentia, ex qua sequitur alicui damnum.

§21 Dividitur in latam, levem, & levissimam. Culpa lata est omisso illius diligentia, quam homines diligentes ejusdem professionis, & conditionis communiter adhibere solent, ut si rem depositam in domo sua dimittens, abeat, relicta januâ aperta, idèdque fur intrans eam furti fiat. L. quod Nerva ff. depositi, ubi dicitur, quod dolo, seu fraude non caret, qui minorem de re deposita, quàm de sua, diligentiam præstat. Similiter cap. bona fides extra. de deposito dicitur, quod bona fides abesse præsumitur, si rebus tuis salvis existentibus, depositas amissi. Glossâ quoque ibidem verbo de culpa: Præsumitur lata culpa, vel doli, si non adhibeat diligentiam, qualem in rebus suis, ut si res suas ponebat in arca securâ, & res depositas dimittebat in domo super banchas.

§22 Culpa levis, est omisso illius diligentia, quam diligentior paterfamilias adhibet in rebus suis, ut si depositarius rem depositam relinquat in cubiculo, non obserato ostio, vel cistâ; quod diligentior paterfamilias facere non solet.

§23 Culpa levissima, est omisso diligentia, quam diligentissimus paterfamilias in custodia rerum suarum adhibere solet, ut si depositarius rem quidem relinquat in cubiculo, januamque claudat, sed manu non tentet, an benè sit clausa.

§24 Porro Judex ex circumstantiis & conjecturis arbitrari debet, qua in culpa quis fuerit. Neque enim diligentiam in omnibus eandem adhibent, etiam diligentissimi, pro custodia rerum suarum, sed aliam circa res

pretiosas, aliam circa res minoris momenti. Observandum 2°. id quod n. §19 dictum est, depositarium solum teneri de dolo & culpa lata, intelligi regulariter loquendo. Tum quia depositum regulariter est purum, five absque pacto mercedis pro custodia. Tum quia si deposito merces accesserit, depositarius non solum tenetur de culpa lata, sed etiam de levi & levissima, juxta L. si ut certo ff. commodati §. nunc videndum. Et L. depositum ff. depositi. Si etiam pactum adjectum fuerit, ut depositarius de culpa levissima, levi, & casu fortuito teneatur, rata est contractus conventio: contractus enim legem ex conventionione accipiunt. L. depositum §. si convenit ff. depositi. Idem dicendum, si depositarius fuerit in mora depositum restituendi, cap. 2. extra. de deposito. Idem quoque, si culpa depositarii præcesserit casum fortuitum: quia pacto, culpâ, vel morâ præcedentibus, casus etiam fortuitus imputatur, uti Gregorius IX. ait cap. finali extra. de deposito. Idem denique, si depositarius seipsum ad depositi custodiam obulerit. L. depositum §. sed & si quis ff. depositi, & cap. bona fides extra. de deposito. Quod tamen intelligitur dum deponens custodem diligentissimum petit, cui rem suam committeret. Tunc enim de culpa etiam levissima tenetur, qui se obtulit. Franciscus Genetius, Episcopus Vafionensis, in Theologia Morali Gratianopolit. to. 1. tr. 5.

Hinc nautæ, aurigæ, stabularii, cauponæ, & similes, tenentur de culpa etiam levissima, quando res deposita ipsis commendata est diligentissimè custodienda, sicque ab ipsis suscepta. L. 1. ff. depositi. Si tamen ipsis tantum videntibus res in curru, vel in diversorio deposita fuerit, nec ipsis cura specialis demandata, ab ipsisque suscepta, non tenentur ex culpa levi, sed lata duntaxat.

Aliquando etiam depositarius tenetur de damno, quod rei depositæ accidit, sine ulla culpa ipsius, utique 1°. si de eo conventum fuerit, prout antè dixi. 2°. si depositarius rem suam domino non restituerit, dum repetiit. Quia per ipsum stetit quod se non exemerit ab obligatione conservandi rem illam. Et idèd casus etiam fortuitus ipsi imputatur, juxta cap. finale supra de deposito.

Si tamen dominus rem suam, v. g. gladium, repeteret ad perpetrandum opus criminofum, v. g. ad hominem occidendum, depositarius eam reddere non deberet, nec licitè posset: quia depositum non est reddendum, ne homo perversam voluntatem habens, male conatur, ut puta si furiosus, vel hostis Reipublicæ arma repositat. Sanctus Thomas q. 57. a. 2. ad 1.

Sed quid si fur rem mihi furto sublatam deposuerit apud Titium, recognita, teneatur Titius eam furi restituere, an mihi?

Respondeo, juxta L. depositum §. si prado ff. depositi, tenetur restituere furi, qui eam

apud ipsum deposuit: tamen si dominus cum fure simul petat, domino restitui debet de aequitate. Glossa in cap. bona fides supra.

530 Quid etiam si dominus, post commissam fidei meae rem suam, incidisset in crimen, propter quod bona ipsius fisco essent adjudicata, teneretne rem ipsam deponenti illi restituere: an fisco?

Respondet, si tantum naturale, & gentium jus intueamur, ei qui deposuit restituenda est; si civile jus, & legum ordinem, magis in publicum deferenda est: nam male meritis publicè, ut aliis exemplo ad deterrenda maleficia sit, etiam egestate laborare debet. L. bona fides ff. de positi. Equum est tamen quòd depositarius legis naturalis benignitatem, civilis legis rigori preferendo, rem illam reddat deponenti; eò quòd ipsius (licet male meriti) conditio (in ordine ad depositum) deterior non sit quàm latronis, cui repositi secundum legis dispositionem restituendum est depositum.

531 Quid denique, si famulus monile pretiosum ex parte Titii, heri sui, apud me deposuerit; & ego (Titium non cognoscens) illud bonà fide restituerim Sejo, putans esse Titium, istius famuli herum, cognito errore, teneorne valorem illius Titio restituere?

Respondet, non teneri Celsus ait: quia nullus dolus intercessit. L. depositum §. si rem ff. de positi. Hinc etiam hæres, inter res testatoris inveniens rem depositam; ignorans esse talem, si eam bonà fide distraherit, vel consumpserit, restituere non tenetur, nisi pro quanto factus inde esset ditior. L. depositum §. quòd autem ff. de positi.

CAPUT XLVI.

Commodatum & precarium.

532 Commodatum est rei ad certum usum gratuita ad designatum tempus concessio, ante quod repeti non potest. Precarium est rei ad usum gratuita concessio ad nutum concedentis quovis tempore revocabilis. Hinc patet, rei commodatæ, vel precariò datæ, dominium manere apud concedentem; ipsique proinde ordinariè perire, si absque culpa commodatarii pereat. Nec ipsi ordinariè imputatur casus fortuitus, absque culpa contingens; tamen, cum gratià sui tantum commodatum accepit, de levissima culpa teneatur. cap. cum gratia de commodato. Et L. si ut ceriò §. nunc videndum ff. commodati. Vide dicenda cap. 112. n. 1088. & 1089.

533 Nec ad id solum tenetur commodatarius; verum etiam 1º. ad non utendum re commodatà aliter quàm dominus concesserit. Aliàs non solum commodati, verum furti quoque tenetur: quemadmodum qui equo, vel vestimento aliter quàm commodatum est utitur. L. si ut ceriò §. quinimò ff. commodati. Quod Justinianus l. 4. Institut. tit. 1. §.

Tom. II.

furtum autem sit; cum hac exponit restrictione, si se (commodatarii) intelligant id invito domino facere, eumque, si intellexisset, non permissurum. At si permissurum credant, exera crimen videri. Optimà sanè distinctione: quia furtum sine affectu furandi non committitur.

2º. ad rem convento tempore restituendam.

3º. ad res commodatas custodiendas pari cum suis diligentia. L. de restituendis C. de commodato. Unde si res commodata pereat, vel deterior fiat culpà ipsius, tenetur de damno. De eo proinde tenetur, si cum posset res commodatas salvas facere, suas pratulit. Citatà L. si ut ceriò §. quòd verò.

De precario nihil speciale dicendum occurrit, nisi quòd qui illud precario concedit, sic dat, quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit precarium solvere. L. precarium ff. de precario. Ideò n. 532. dixi, quòd ad nutum concedentis sit revocabile. Solvitur proinde 1º. cum placuerit ei qui precarium concessit. Cap. precarium de precariis. 2º. solvitur obitu ejus cui concessum est, non verò obitu concedentis. Ibidem. Quia tamdiù subsistit, quamdiù vult qui concessit; tamdiù autem velle censetur, quamdiù per hæredes ipsius non revocatur. 3º. cum ipsum alienari contingit in favorem alterius, concessum precarium continuare nolentis. Ibidem.

CAPUT XLVII.

Locatio & obligationes locatorum.

Locatio est contractus, quo rei vel personæ usus, vel fructus ad tempus pretio conceditur. Differt 1º. à commodato & precario; quibus rei usus gratis conceditur. 2º. à venditione, per quam non rei duntaxat usus, sed ipsa res conceditur; non ad tempus, sed absolutè. 3º. ab emphyteusi, quòd fieri possit ad tempus minus decennio, non emphyteusis.

Locari possunt non solum res, sed & personæ, v. g. ad servitium, & non solum res mobiles, sed & immobiles, iis exceptis quæ jure canonico, vel civili locari prohibentur; uti per Concilium Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 11. locari prohibentur jurisdictiones ecclesiasticæ, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus. Bonorum verò ecclesiasticorum locationes ibidem invalidæ declarantur, si anticipatis solutionibus fiant in præjudicium successorum. Locare etiam domum suam usurario publico sub pœna excommunicationis prohibetur cap. usurarum de usuris.

Jure autem civili locare servitutem agris v. g. nemo potest. L. locare ff. locati. Et is qui fundi nudum habet usum, nulli alijus quòd habet locare potest, licet is qui usum-fructum habet, possit hoc facere. Justinianus lib. 2. Institut. tit. 5. Denique si quis patiat in domo sua quemdam leonem; & hac denunciata cognos-

FFF 2